

особистих поглядів батьків на проблеми розвитку, виховання, навчання, соціалізації дитини та формує педагогічну рефлексію у батьків, при цьому вони мають можливість порівняти власну позицію з думками інших.

Висновки. Таким чином, реалізація діяльнісно-практичного методу у наступності передбачає тісну співпрацю педагогів дошкільних закладів, вчителів початкової школи та сім'ї майбутніх школярів. Вибір варіативних форм, методів та змісту реалізації наступності залежить від володіння педагогів інноваційними технологіями, рівня розвитку педагогічної культури батьків, врахування як колективних, так і індивідуальних форм роботи, сприяння формуванню педагогічної рефлексії у батьків, що позитивно впливає на процес адаптації дитини у школі. Логіка врахування наступності процесів розвитку дошкільників та молодших школярів висуває необхідність визначення та реалізації подальших перспективних ліній взаємодії дошкільного навчального закладу та загальноосвітньої школи.

Література

1. Амонашвили Ш. А. Школа Жизни / Ш. А. Амонашвили. – М. : Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 1998. – 80 с.
2. Гуткина Н. Психологическая готовность к школе / Н. Гуткина. – 4-е изд. – СПб. : Питер, 2006. – С. 6.
3. Запорожец А.В. Педагогические и психологические проблемы всестороннего развития и подготовки к школе старших дошкольников / А. В. Запорожец // Дошкольное воспитание. – 1972. – № 4. – С.37-47.
4. Коваленко О. Проблеми наступності дошкільної і початкової освіти / О. Коваленко // Початкова освіта. – № 48 (624). – 2011. – С. 3-6.
5. Куртышева М.А. Как сохранить психологическое здоровье детей / М. А. Куртышева. – СПб. : Питер, 2005. – 252 с.
6. Люблинская А. А. Учителю о психологии младшего школьника : [пособ. для учителя] / А. А. Люблинская. – М. : Просвещение, 1977. – 224 с.
7. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори: у 5 т. – К. : Рад. шк., 1977. – Т. 3. – С. 5-279.

Кондратенко Р. В.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

У статті розглянуто особливості організації гуртків як додаткової форми організації дошкільників в умовах дошкільного закладу. Подано вимоги до діяльності гуртків, а також представлено технологію розробки авторської програми, яка може реалізовуватися через гурткову роботу.

Ключові слова: гурток, Базовий компонент дошкільної освіти, парціальна, авторська програма.

Постановка проблеми. Становлення фізично, інтелектуально, соціально та творчо розвинутої особистості дошкільника є важливим завданням дошкільної освіти. Гуманізація навчально-педагогічного процесу в світлі нового

програмно-методичного забезпечення (Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція), програми «Дитина», «Українське дошкільля», «Дитина в дошкільні роки», «Впевнений старт») передбачає зосередження зусиль на формуванні вільної, самостійної та дієвої особистості. Змістовою основою міжособистісної суб'єкт-суб'єктної взаємодії між вихователем і дитиною стає пізнавальна та просоціальна активність. Важливо, щоб у таких умовах відбувалося виховання творчої особистості, яка здібна до самоактуалізації, до прийняття самостійних рішень і відповідальності за досягнуті результати.

Аналіз основних досліджень. Наукові доробки І. Бега, Л. Виготського, О. Кононко, А. Люблінської, Т. Поніманської, Д. Ельконіна та ін. доводять, що в дошкільному дитинстві закладаються основи особистості: визначаються інтереси, здібності та нахили, риси її характеру, визначаються етичні норми поведінки, формуються базові якості. Тому важливо знайти оптимальні шляхи педагогічної підтримки стану активної зацікавленості і потреби у дошкільників до набуття нових знань, умінь, способів реалізації своїх можливостей, здібностей та досягнення результатів.

Мета нашої публікації полягає у розкритті організаційних вимог до створення в умовах ДНЗ гуртка для дошкільників у контексті впровадження варіативної складової Базового компоненту дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Нова редакція Базового компоненту дошкільної освіти (БКДО) спрямовує педагогів на обов'язкову реалізацію інваріантної складової змісту дошкільної освіти через 7 освітніх ліній («Особистість дитини», «Дитина у соціумі», «Дитина у природному довкіллі», «Дитина у світі культури», «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Мовлення дитини»). Варіативна складова представлена 4 освітніми лініями («Комп'ютерна грамота», «Іноземна мова», «Хореографія», «Шахи») [1]. Але поряд із цим, авторський колектив БКДО (науковий керівник – А. Богущ) вважає, що кожен дошкільний заклад має право самостійно визначати нові освітні лінії, тобто доповнювати варіативну складову БКДО. Головне, як зауважує А. Богущ, варіативну складову змісту дошкільної освіти треба визначати «виходячи з особливостей регіону, навчального закладу, індивідуальних освітніх запитів дітей та (або) батьків або осіб, які їх замінюють. Це можуть бути й інші варіативні освітні лінії з фізичного розвитку дітей (секційні, гурткові заняття), з образотворчої діяльності, логіки, алгоритміки, художньо-мовленнєвої діяльності тощо» [2, с. 23]. У зв'язку із цим у дошкільних закладах для дітей створюються гуртки, які є додатковою організаційною, диференційованою формою освітнього процесу. Гуртки можуть бути різного профільного спрямування: естетичного, спортивного, іноземної мови тощо [5, с. 4].

Вимоги до організації гурткових занять:

– *час і місце у режимі дня:* друга половина дня, уникнення дублювання профільної спрямованості з навчальними заняттями першої половини

дня; тривалість відповідно до норм навчальних занять для кожної вікової групи; 1-2 заняття на тиждень;

– *учасники*: група дошкільників 10-12 осіб (з урахуванням інтересів, здібностей дітей та запитів батьків);

– *умови проведення занять*: методичні (програма, план, посібники) та матеріально-технічні (ІКТ, приміщення, обладнання та матеріал);

– *керівник гуртка*: педагог, який досконало володіє методикою, що відповідає профільному спрямуванню гуртка.

Основними напрямками діяльності керівника гуртка є:

– організація і керівництво діяльністю гуртка;

– участь у комплектації складу гуртка (проведення діагностичних заходів);

– визначення програми, за якою здійснюється гурткова робота;

– проведення занять із допустимим навантаженням;

– взаємодія з іншими учасниками навчально-виховного процесу: педагогами ДНЗ, батьками, громадськими організаціями;

– підвищення професійної майстерності;

– забезпечення та укріплення матеріально-технічної бази;

– ведення документації (перспективно-календарний план гуртка, графік роботи гуртка, списочний склад, зошит із самоосвіти, картотека ігор, посібників, засобів навчання з проблематики гуртка);

– виступи (презентації, майстер-класи тощо) перед педагогами та громадськістю з досвіду роботи;

– аналітичні звіти про стан роботи гуртка.

З метою реалізації варіативної складової БКДО визначається зміст гурткової роботи, який являє собою авторську програму. Адже, в листі МОН України «Про розроблення програм для дошкільної освіти» зазначається, що «варіативна складова окреслює орієнтовний додатковий зміст освітніх послуг, задоволення якого всіма дітьми дошкільного віку не є обов'язковим і забезпечується на задоволення індивідуальних інтересів, бажань, здібностей дошкільників та запитів їхніх родин через різні форми здобуття дошкільної освіти. Ця складова становить не більше 20% загального обсягу програми і часу на її реалізацію. Вона може бути й зовсім відсутньою у програмі й детальніше розроблятися у парціальних програмах» [6]. Серед таких є парціальні програми, які схвалені МОН України: з художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку «Радість творчості» (авт. Р. Борщ, Д. Самойлик), «Англійська мова для дітей дошкільного віку» (авт. Т. Шкваріна); «Граючись вчимося. Англійська мова. Програма для дітей старшого дошкільного віку, методичні рекомендації» (авт. С. Гунько, Л. Гусак, З. Лещенко).

У дошкільних закладах також можуть реалізовуватися авторські програми науковців. Так, наприклад, педагоги КДНЗ № 106 м. Кривого Рогу впроваджують через гурткову роботу авторську програму для дітей дошкільного віку «Дитина і казка» (автор Л. Калуська) [4]. Бо «робота гуртків має будуватися на основі чинних авторських програм або варіативної частини комплексних про-

грам, які конкретизують, розширюють, а в окремих випадках перевищують вимоги до рівня обізнаності, життєвої компетентності дітей окресленого інваріантною складовою цих програм» [7, с. 27]. Можемо зазначити, наприклад, у комплексній програмі «Дитина» в розділі «Наші старші діти» виокремлено варіативну складову в підрозділі «Гуртки»: флоромозаїка, корінопластика, аплікація із соломки, художнє плетиво, вишивання, витинанки, подорожуємо у світ англійської мови [3, с. 376]. Також не заперечується складання керівниками гуртків програм на основі власної педагогічної діяльності, вивчення досвіду інноваційної діяльності і обов'язково узгоджується з освітньою програмою, затвердженою МОН України, за якою працює ДНЗ, і відображається у річному плані роботи. Авторські програми, повинні пройти апробацію й отримати схвалення обласними чи міськими (районними) управліннями освіти із залученням до експертизи фахівців ВНЗ [5, с. 9].

Технологія створення програми гуртка може містити наступні складові:

1) *пояснювальна записка*: розкриття актуальності проблеми та необхідності створення програми; на які документи та наукові дослідження спирається; мета, завдання, концептуальні засади, специфіка програми, обґрунтування її структури;

2) *зміст програми*: напрями діяльності, тематика, форми і методи організації діяльності, обладнання та матеріал;

3) *очікувані результати*: показники засвоєння дітьми програмового матеріалу (обсяг компетенції);

4) *модель моніторингу*: зміст і технологія вивчення й оцінювання проміжних і підсумкових результатів засвоєння програми, що дозволить оцінювати динаміку досягнень дітей;

5) *список використаної літератури*: до 15 джерел; оформлюється відповідно до інформаційно-бібліографічних вимог;

6) *додатки*: конспекти занять, методичні рекомендації, переліки ігор, вправ, літературних, музичних, художніх творів, завдання, діагностичні матеріали, пам'ятки, тезариус тощо.

Авторська парціальна програма як вид додаткової освітньої комплексної програми складається за умов, якщо вона актуальна, а також в ній міститься новизна, яка включає сучасні методики, інноваційні технології та передовий педагогічний досвід.

Висновки. Таким чином, впровадження в дошкільних закладах варіативної частини БКДО через організацію гурткової роботи надасть більше можливостей для забезпечення якісної дошкільної освіти, враховуючи запити, потреби, здібності, обдарування та можливості дітей.

Література

1. *Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція)*. – К., 2012.
2. *Богуш А. Вектор наступності державних стандартів дошкільної і початкової освіти / Алла Богуш // Дошкільне виховання. – 2012. – № 7. – С. 20-23.*
3. *Дитина : Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. О.В.Проскура, Л.П.Кочина, В.У.Кузьменко та ін. – 3-є вид., доопр. та доп. – К. : Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с.*

4. Калуська Л. *Казковий дивосвіт* / Л.Калуська. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2010. – 160 с.
5. *Організація та зміст навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах* : Методичний лист МОН України № 1/9-306 від 06.06.2005 // *Дошкільне виховання*. – 2005. – № 7. – С. 3-6.
6. *Про розроблення програм для дошкільної освіти* : Лист МОН України № 1/9 152 від 28.02.13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua
7. *Про організацію роботи в дошкільних навчальних закладах у 2012-2013 навчальному році*: Лист МОН України № 1/9-388 від 21.05.2012 // *Дошкільне виховання*. – 2012. – № 7. – С. 24-27.

Іванова Л. М.

РЕАЛІЗАЦІЯ ВАРІАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ БАЗОВОГО КОМПОНЕНТА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ГРИ У ШАХИ

У статті надаються методичні рекомендації щодо навчання дошкільників гри у шахи, що дає змогу активізувати їх розвиток, спираючись на інтерес дітей, який виникає під час гри.

Ключові слова: шахи, гра, діти дошкільного віку, розвиток.

Постановка проблеми. Шахи – це настільна логічна гра. А як відомо, саме під час гри, яка є провідним видом діяльності у дітей дошкільного віку, формуються довільні форми поведінки, відбувається розвиток вищих психічних функцій – уваги, сприймання, пам'яті, мислення, закладаються риси характеру майбутньої особистості.

Шахи понад усе – це гра, яка допомагає підготувати дошкільника до успішного оволодіння загальноосвітніх дисциплін, в першу чергу математичного циклу. Шахи дисциплінують вихованців, розвивають пам'ять, кмітливість, винахідливість, цілеспрямованість, вміння точно розраховувати час, допомагають виробити такі риси характеру, як об'єктивність. Шахова гра дає дитині радість в творчості, збагачує її духовний світ. Ця дивна гра є за собою виховання і навчання цікавого і захоплюючого.

Тому перед нами, педагогами, стоїть завдання навчити дітей дошкільного віку гри у шахи.

Гра в шахи вирішує відразу кілька задач:

– пізнавальну – розширює кругозір, вчить думати, запам'ятовувати, порівнювати, узагальнювати, аналізувати, прогнозувати, передбачати результати своєї діяльності, орієнтуватися на площині (що вкрай важливо для школи). Розвиває винахідливість і логічне мислення, покращує пам'ять, формує просторове орієнтування; допомагає загальному розвитку особистості, розвиває фантазію;

– виховну – виробляє цілеспрямованість, витримку, волю, посидючість, зібраність і підвищує його уважність. Дитина, що навчається цій грі, стає самокритична, звикає самостійно думати, приймати рішення, боротися до кінця, не сумувати при невдачах;